

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 12.

Mercuri 22. Martie

1861.

Instructiune

séu profesiune de credintia politica.

Deschiderea dietei se apropia cu pasi iuti.

De va fi diet'a de acumu a Transilvaniei numai in augurala, in carea se se ia si se se dea juramentulu constitutional intre marele principe alu Transilvaniei carele este si imperatu alu Austriei si rege alu Ungariei, — séu ca aceeași se va ocupá si cu afaceri de natura legislativa, in aceste momente de osuprema importantia nu o póte sci inca nimini. In casulu dintaiu siedintiele aru fi putine si scurte si re'nchiderea dietei pe aprópe; in casulu din urma trebile dietei aru cresce si s'aru inmultí intr'unu modu spaimantatoriu, candu apoi fiecare tienutu, municipalitate si chiaru fiecare compatriotu va trebui se afe din capulu locului, cá ce are se astept. te dela dieta, prin urmare si trimitietorii dela deputatii loru.

Dupa legile vechi deputatii dietei transilvane au se priiméseca instructiune dela trimitietorii loru, de care suntu datori a se tiené sub pedépsa de a fi rechiamati si inlocuiti prin altii.

Din contra dupa constitutiunile moderne alegatorii nu léga pe deputatii cu nici unu felu de instructiune, de alta parte in sa deputatii suntu datori, cá in predilele alegerii loru se'si publice unu felu de marturisire a credintiei loru politice, se'si desvólte principile si opiniunile s'ale, se spuna curatu cá ce voru poté ei se apere séu se combata din convictiune si in cugetu curatu in camer'a legislativa, pentru cá trimitietorii se scia cá ce au se astepte dela densii. Ori instructiune ori profesiune de credintia, totuata pentru noi; datorint'a este in totu casulu grea si infricosiata, obiectele de discutatu si pregatitu suntu

multe si importante. Spre a ne inlesni lucrulu preste totu in tota tier'a, trebue se ne recapitulamu materialele de legislatiune cate ni leamu pregatitu pana acumu.

Lucrurile deputatiunii nationale din Decembre a. tr., conclusele conferintiei din Ianuaru potu fi cunoscuté la toti, pentruca aceleasi s'au publicatu prin tipariu; inse cateva tienuturi din Transilvania mai pregatisera inca si alte materialuri destinate pentru legislativa, care pana acumu nu s'au potutu publicá, aceleasi in sa fusera substernute inca din Iuniu si Iuliu a. tr.*) parte la In. S'a c. r. archiducele Rainer, parte la senatorulu imperialu A. bar. de Siagona spre a se'naintá catu la suveranulu catu la senatulul imperialu. Unele din acelea s'au pertractatu in senatu ci numai in principiu, cele mai multe s'au pastratu pentru alte timpuri. Se cuvine cá in minutele de factia se le cunósca totu publiculu, pentruca se aléga din trensele. Noi avemu la man'a nóstra numai doue petitiuni substernute senatulu imperialu.

Ne luamu voia a publicá deocamdata punctele coprinse in un'a din aceleasi; dupa aceea credemu ca voru mai urmă si altetele. Aceleasi suna :

Escelesia (Inaltimea) Vóstra

Natiunea romana din Transilvania constatóre din 1400,000 suflete a credintu mai multu timpu, cumca sacrificiile s'ale si neconditionatulu seu devotamentu, cu care in anii de mari calamitati sia tienutu de a s'a datorintia a sprijoni caus'a drépta a preanaltei case domitóre austriace, va fi celu puçinurecunoscuta intru atát'a, in catu atitu dinea si purta-

*) Pe candu romanii transilvani erá incriminatí mai greu de nepasare si apathia, densi priveghi'a si lucrá in tacere indemnati numai de puterniculu simtiu alu conservarii proprii.

R.

rea ei se insufe pre viitoru o **incredere corespundie-tóre sinceritátei si devotamentului aceluiași.**

De si **acésta incredere** in urmárea unoru calum-nii cumplite, care s'au latitu cá inadinsu in contra si spre stricaciunea romaniloru transilvani, in anii din urma a suferitu óresi care lovituri grele; de si ro-manii in dilele acestea suntu priviti de catra o parte mare a organeloru gubernamentale cu ochi fórte pre-puitori: totusi ei credinciosi naturalului loru caract-erú, pe care lau formatu seculii, de a'si avé totu deauna inim'a la locu, de a se respicá pururea cu sinceritátea filoru catra parinte, pe lunga ce dorescu a'si manifestá si astadata a loru multiamita catra prea'naltulu tronu c. r. pentru drepturile si favórele cate li se acordara de diece ani incóce, isi iau totu odata voia de a **substerne** prin iutrevenirea binevoítóre a Escelentiei Vóstre in calitate de senatoru imper-ialu anca si in aceste dile de ispita dorintiele, pa-surile si nezasurile loru, de care se simtu greu asu-priți.

Acelea pasuri si nezasuri se cuprindu dupa a subscrisiloru parere in urmatórele punturi:

1. **Absolut'a infrenare** a tipariulriului romanescu nu numai prin legea generala de presa in sinesi fórte aspra, ci si mai virtosu prin o multime de ordina-tiuni presidiale cu totulu arbitrarii, esceptionale, esite in cursu de optu ani, numai cu scopu cá romaunlc: nici odata se nu'si póta descoperi nici o dorintia si nici o dorere séu asuprire prin canalulu publici-tatii.

2. **Respingerea limbii romanesci** din cancelariile oficiolatoru publice, introducerea limbii germane pana si in cancelariile comuneloru satesci, de unde apoi purcese nespus'a greutate pentru romani de a'si poté substerne plansorile loru ancaı prin rugaminti private, si neputinti'a de a mai primi resolutiuni in limb'a loru nationala; o impregiurarea acésta cu a-tatu mai vatamatóre pentru romani, cu catu in ace-lași timpu ungro-secuıi sciura se stórca totu feliulu de hotariri oficiale in limb'a magiara. — In lega-minte cu acestea:

3. **Procedur'a civila**, impreunata cu spese infri-cosiate, inmultite inca si prin monopolulu institutului ad-vocatiloru e fórte asupritóre, incatu prin aceeasi se au ruinatu si pana acumu atatea mii de familii, ceea ce se póte adevéri cu mii de exemple triste.

4. **Bajocura** ce s'a facutu natiunii, limbii si lite-raturei romanesci prin restaurarea la anulu 1851 a

legei Teresiane, in puterea careia ori ce productu literariu romanescu, fia acelasi chiaru si o carte de rugáciuni, se tractédia, intocm'a cá si cartile evre-esti, séu indirecte suntu cu totulu oprite de a se aduce in tierile austriace, candu din contra producte literarii de ale altoru natiuni suntu concesse de a se aduce — cu esceptiuni prea putine — din tóta lumea.

5. **Prigonirea si punerea sub vighierea politiana** a celoru mai multi romani de capacitate, torturarea spirituala prin o vecinica neincredere si prepusu, prin mesuri cu totulu imaginarii; o plansóre acésta, ca-rea in anulu 1856 s'a substernutu la suprem'a direc-tiune c. r. politiana, éra in an. 1857 la inaltulu c. r. ministeriu de esterne, inse fara nici unu resultatu.

6. **Conturbarea consciintiei romaniloru** prin su-ferirea de experimente proselitice, prin acésta respin-gerea romaniloru cu unu seculu mai inapoi.

7. **Nesuferirea de a se aduná clerulu** in sínóde diecesane, fara a caroru restaurare este prea bine sciutu, cumca bisericele romaniloru nici odata nu'se voru aflá odichna, nici clerulu loru nu va poté inain-tá dupe dorintia; éra relegea si relative confesiunile si ritulu loru totu deauna se voru aflá in periculu de cadere, totudeauna inir'o lupta fatala, stérpa si com-promitietóre in tóte privintiele.

8. **Nedreptatirea romanilnru** de ambele confesi-uni prin silirea cá pe la orasie se tiena si serbato-rile catolice.

9. **Indirect'a supunere** a scóleloru romanesci gr. unite la o inspectiune romano-catolica, fórte umiltóre prin organulu unui referinte gubernialu romano-cato-licu, si remanerea in cea mai injositóre conditiune a scóleloru populare.

10. **Nesuferirea nici unui feliu** de asociatiune de cultura la romanii Transilvaniei.

11. **Cele mai feliurite incercari** ale organeloru administrative subalterne de a germanisá pe poporulu romanescu din Transilvania.

12. **Restaurarea si manntienerea jobagiei** celu pușinu la $\frac{1}{4}$ parte din fostii adevérati iobagi prin mijlocirea nefericitului provisoriu trecutú, in favórea nobililoru magiari spre a înblandí pe acestia cu sa-crificarea unei parti a poporului romanescu, carea astadi se afla supusa si la vechile indatoriri ioba-gesti, plateste si apasátorea contributiune de des-pagubire urbariala alaturea cu cei emancipati.

13. **Greutatea nesuportabila** a contributiuniloru

feliurite, care apasa mai virtosu asupra tieraniloru si de almintrelea seraci.

14. Luarea de vama pe marfi in moneta de argintu, pecandu valórea baniloru de hartia nici decumu nu vrea se vina alu pari.

15. Multirea cu totulu neproportionata a oficialiloru si a oficialiloru de tóte categoriele care storcu din meduv'a statului.

16. Luarea prin fiscu a muntiloru si regaliiloru, care pana la desfiintierea regimenteloru romanesci de frontiera fusera proprietate a loru si a respectiveloru comune, din care se afla aceleasi compuse.

Nu a fostu adica de ajunsu, ca regimentele romanesci s'au desfiintiatu numai in urmare intrigei catorva patricii de ai sasiloru transilvani, carii totu-deauna le pismuisera ecsistinti'a si glori'a loru, nu a fostu destulu ca desfiintierea loru alaturea si deo data cu cele secuestri s'a esplicatu cá o batjocura, cá o pedépsa séu pentru lasitate, séu pentru necredintia, ci au trebuitu se se mai ia din manile atatoru comune anca si unicele loru mijloce materiale cu care, s'aru fi potutu asigurá o multime de asiedieminte de cultura, fara altu ajutoriu dela statu. Asia deci se intempla ca in diece ani ele repas'ra cu alti doue dieci ani indereptu; scótele loru parte mare desfiintiate séu reduse numai la umbre de scóte, comunele loru dismembrate; bisericiele loru lipsite de totu ajutoriulu mai energiosu.

Aceasta asuprire venita din partea fiscalui se simte de caira natiunea romana din Transilvania cu atatu mai profundu, cu catu densa din nedreptatea secoliloru e lipsita preste totu de asiedieminte scientifice si cultivatóre, si cu catu statulu nicidecumu nu o póte subventioná cu ajutóre.

17. Lips'a totála de unu organu legiuitu, prin care romanulu se'si póta descoperi pasurile si dore-rile s'ale fara sfiála si fara frica de a fi in totu mo-mentulu prigonitu si supusu la mesuri esceptionale inchisu si pedepsitu cá rebelu si turburatoru; cac' adeca pana acumu nu esista nici comun'a mica, nici mare (de districtu organisata, nici dieta provinciala, nici chiaru organe administrative publice, care se vrea, séu se cutedie a inaintá vreo plansóre din a-celea care privescu pe natiunea intreaga, séu pre marele principatu alu Transilvaniei, cá o patria ro-maniloru comuna cu celelalte popóra conlocuito-re. Éra aceea ce ni se dise adesea, cumca represen-

tii poporului romanescu aru fi episcopiloru, ni se pa-re pentru secululu alu 19-lea o anomalia din celemai curióse in Europa. Totu asia putinu se póte cunósce, de ce archipastorii romani in calitatea loru de persó-ne eclesiastice se fia insarcinati cu o responsabilitate ca acésta, candu chiamarea loru este cu totulu alt'a.

18. Lips'a de constitutiune speciala pentru ma-rele principatu alu Transilvaniei, ale carei anse temeliile principale nu aru fi nice decumu se se ia din drepturile istorice ale celoru lalte popóra conlocui-tóre, care in cursu de 400 ani pana la an. 1848 pu-rurea conspirate si aliate asupra romaniloru diecuse-ra pe cerbicea loru, ci pe drepturile ratiunei aplicate la singuralele impregiurari ale acestei tieri. Cumca nu-mai o constitutiune reprezentativa, purtata de unu censu órecare moderatu aru fi aplecabila cu bunu fo-losu la patria nóstra Transilvania, despre acést'a se voru indoi numai acei ómeni buni si usioru credie-tori, carii suntu de opiniunea, cumca numele, suveni-rile, privilegiile, pretensiunile, aspiratiunile de un'a. cicatricele si tóte durerile consemnate in istori'a a-cestei tieri de alta parte, s'aru poté sterge cu o sin-gura trasatura de condeiu, séu prin o tacere impusa de diece ani.

Rugamu cu cea mai profunda umilintia pe Maiest. S'a c. r., cá ori cate din susu asternutele plansori se potu dolaturá pe calea administrativa, se se indu-re a imperá delaturarea si vindecarea loru; éra tóte celelalte cate suntu a se statori séu corege prin po-testatea legislativa, se nu'si pregete a ordiná pfa-cerea loru in lege pe calea constitutionala, si acésta cu atatu mai vertosu, ca nici odata Maiestatea S'a Imperatulu Austriei si marele principe alu Transilva-niei nu va fi ascultatu rugaminti esite din inime mai sincere si dela unu poporu mai credinciosu, decatu este natiunea romana locuito-re in Transilvania.

Tari in acea credintia, cumca (Escelesia ori Inaltimea Vóstra) nu ve veti pregetá a ve intrepune a 'naintá si a sprijoni acésta prea umilita rugaminte la piciórele prea 'naltului tronu cesareo regiu, cumu si la timpulu seu in launtrulu inaltului senatu impe-rialu, avemu onóre a fi si a remanea intru tóta de-votiunea.

Brasiovu 17. Iuniu 1860.

Ai (Escelelentiei Inaltimei) Vóstre
prea plecati:

in numele locuitoriloru romani din cetatea Brasiovilui
(40 insi.)

(Subscriptionile cate s'au adunatu din alte comune si tienuturi ale Transilvaniei nu ne sunt cu-noscute cu numerulu, scimu numai ca aceleasi au fostu numeróse destulu si in partea loru cea mai mare de ale barbatiloru de cultura si sciintia).

De pre malulu direptu a Somesiului

14. Martisioru c. n. 1861.

Respeptarea limbei si representarea nationalitatei romane in comitatulu Satmarelui.

Candu eramu sub domnirea diregatorilor re-pausatului gubernu absolutisticu ne se faceau fórtu multe nedereptati díu partea unoru deregatori reut-tiosi, amici ai íntunerecului si neamici ai romanului; ca-ce calcandu cu peciórele sacrilege mandatele ímpe-ratesci nu voiau neci decatu a ne respeptá limb'a si nationalitatea. Atunci in amaratiunea sufletului ne-aflandu nicairi neci o mangaiere ne amu luatú voia de a descoperi in acestu prea pretiuitu organu nationalu durerile, suferintiele, patimile si necasurile nóstre plangundu-ne cu amaru: ca pe la noi celu ce cuté-dia a vorbi si scrie romanesc in reporturile séu ne-gotiele s'ale cu cutare diregatoriu inghimfatu, e ínfe-ratu cu nume de aqietiatoriu, supusu necredintiosu, re-belu, seditiosu, si cu alte nomenclaturi — scóse din mai multe vocabularie séu dictionare vechi si noue — si introduse in limbajulu diferiteloru legi impartiete in paragrafi fora numeru. —

Unii faqia cu aceste nomeclaturi ínferatórie si detragatórie au avutu curagiu destulu de a se luptá pana in capetu, si in luptele cele multe si grele cate odata reesiau ínvingatori, ma aru fi si triumfatu de cumva luptatorii aru fi fostu mai numerosi, ínse si de n'au triumfatu, celu puqinu n'au capitulatu, ci s'au luptatu cu resemnatiune nutriti de aceea dulce speran-tia: ca precumu tóte, asia si aceste trebue se aiba odata capetu, si dupa ce se va ívi pe orizonulu ím-peratiei viati'a constitutionala cu tóte apertinentiele ei cele bune, tóte 'si voru schimb'a feqiele loru cele posomorite luandusi alte faqie mai ímbucuratórie. — Atunci candu eramu amariti din multe parti viatiu-iamu in aceea ílusiune placuta, ca sub aur'a cea san-etósa a substitutiunei vomu respirá mai liberu, si a-nume ne placea a sperá cu tóta tari'a, ca limb'a si nationalitatea nóstra va fi respeptata si representata nu numai in tienuturile curatu romane, ei si in cele

amestecate, ma chiaru si la centrulu comitatului prin diregatori romani adevérati, éra nu degenerati. —

Éta aceste erau sperantiele si ílusiunile nóstre cu dereptulu concepute ínainte de organisarea comi-tatului in modu constitutionalu. Ínse precumu de mii de ori, asia si astadata ne-amu ínsielatu si eludatu prin fratii (vai si amaru d'acésta fratietate!!) magyari cu poff'a loru cea nedumerita de a domni preste noi; ca éca dintre 112 si mai bine de comune parte curatu romane, parte amestecate cu 110 mii de suflete ro-mane in comitetulu permanentu alu comitatului — precumu vedesce consemnarea tiparita a membriloru din comitetu — n'au mai multi representanti de 80, di optudieci. —

Se luamu aminte. 112 comune cea mai mare parte curatu romane, éra unele mestecate cu o suta diece mii de suflete romane íntre 680 de membrii in comitetu au 80 de representanti!! éra magiarii cu o manútia de svabi din 118 comune celu multu cu 125 de mii de suflete au 600 de representanti. —

Auditi pena la marginele pamentului!! auditi fratietate si índireptatierea egala!! romanii abia au a treiea parte d'íntre representantii ce aru trebui se aiba; ca computandu dupa lege dela 500 uuflete aru trebui se fia unulu, si asia dupa o suta diece mii de suflete 220; éra ungunii ímpreuna cu svabii dela 125,000 de suflete 250, si nu 600, va sedica numai cu 350 mai multi decatu cumu aru íertá legea, si-aru poffi índireptatierea egala, si fratietatea cea adevéra-ta si nemaseata!...

Se póte ca cetitorii acestei corespondintie ve-índu aceste descoperiri sincere ínsocite de óresi care naivitate eopilarésca la prim'a vedere nu-mivoru dá crediementu; ci cá se me prendia in cuventu me voru íntrebá: cumu s'au potutu ínmulti representantii unguniloru chiaru cu 350? Respunsulu e prea usioru Éta cum.

1. Unele comune magiare, ma multe si dintre cele amestecate cu cate 500 — 1000 de suflete 'su representate la comitatu prin 4 — 6 ínsi din un'a si aceeasi familia aristocratica, séu prin alti ínsi cunos-cuti de patrioti ultraísti. Aici aducu de esemplu co-munele: Adorjanu, Domohida, Pettinu, O Pályi, Iy-kod, Ura, si altele. .

2. Alte comune representate prin toti membrii de genulu barbatescu ai tuturoru familielor aristocratice acolo locuítorie, spre e. Craiu-Dorotiu si ínca o multieme. --

3 Unele comune curatu romane fara se fia fostu intrebate despre alegere 'su reprezentate prin un'a séu done familie aristocratice straine daru acolo incuibate, spre e. Ardasatu si c. l.

4. Multe comune curatu romane nefiendu póte provocate? nu siau alesu neci unu reprezentantu, d. e. Comorzana cu 1800 suflete, Iuru cu 1300 Medisia Busiacu, Ariesiu, Buzesci, Ircasia si alte. Éra

5. altele comune totu romane dela 2000 de suflete n'au tramisu póte dupa instructiunea avuta, séu pentru lips'a insiloru abili? numai cate unu reprezentantu, cumu e Racsia, Negresci, Sirsoltiu, Bicsadu si c. l. —

Éta dara ca acumu prea pe usioru 'si va poté esplicá totu — celu ce dóra s'aru fi indoitu despre adeverulu asertiuniloru mele, — ca cumu s'au viritu in comitetu cu 350 de insi mai multí representanti magiari, si s'au suitu numerulu loru la 600, si cumu s'au redusu numerulu reprezentantiloru romani dela 220 la 80 bunu cu reu! .

Candu acesti 80 de reprezentanti ai romaniloru aru fi nu numai chiamati, ci intru adeveru si alesi, atunci se póte ca totu s'aru incumetá a trage degetu? cu celi 600, dara vedeti Domniavóstra intre cesti 80 se computa nu numai favoriti si alesii unguriloru ei si o ducina buna de romani de celi pestriti la matie si la meruntei, (cari ad. au multa asemenare cu amfiblele si cu mululu) ei aici se numera chiaru si recacitii, lepadatii, perduti, renegatii de totu soiulu, inse toti — renegati de aceea, cari din resputeri se opintescu a suffá cu foiile in foculu de nou atietiatu pre lunga caldarea cea atotu contopitória. —

Catra aceste fatalitati se mai adauge si aceea impregiurare nepiacuta, ca multe comune — in cari nu s'au aflatu neci unu domnisoru séu domnutiu — 'su reprezentate numai prin tierani simpli (intregi la anima si buni la sentieminte, inse necapaci de a aperá drepturile nóstre) din cauza, ca multi preoti n'au voiitu a priimi asupra-si sarcin'a reprezentatiunei, si misiunea cea formósa de a se luptá pentru prosperitatea, fericirea si caus'a cea drépta a romanului éra pre aliurea preotii séu delaturatu, cine aru mai poté insir'a din ce cause. —

Candu nu v'aru fi cunoscutu rezultatulu alegeiloru si fara se ve frementati multu mintea ati ghi-ci si numerulu diregatoriloru romani; inse fienduve acumu rezultatulu cunoscutu, despre acestu lucru n'amu de a ve reportá altuceva, decatu atát'a ca in

totu comitatulu Satmarelui s'au alesu 6 diregatori — éra nu 4 — cari magiarii se opintescu ai botediá de romani dara nu toti voiescu a figurá cá atari, cu atatu mai vertosu, ca unulu dintre cesti 6 e bine meritatu de patri'a si natiunea cea m. cá refugitu in Turcia, altulu a fostu husariu, inse ori ce au fostu in trecutu de aceea nu ne-arú pasá de locu numai in timpulu de fačia se fia romani adeverati, se vorbésca si se scrie romanesce, dara durere! ca nu le prea place a portá in gura-le limb'a loru, éra a scrie romanesce numai unulu e capace; aru mai fi inea si altulu, dara D.-s'ale ei mai place asia cumu s'au pomenitu, ca vedeti Dle-vóstre ómenii nostri cari aru fi se fia intieleginti'a nóstra mirenésca s'au crescutu cu condeinlu celu ungurescu a mana, apoi alu lapidá acest'a, aru insemná a fi vendietoriu de patria si natiune, ca-ce pe la noi lepadarea de limba si nationalitate e virtute si meritu, éra nu crima si tradare cá pre aliurea. —

Acest'a ve se pare lucru camu pe diosu, inse ce se facemu, ca pe la noi camu asia mergu tóte pana la o di de rusine. —

Cumu e respektata limb'a si in catu e reprezentata natiunea nóstra in tienuturi vediuramu, acumu dara se aruncamu o ochire scurta si in centrulu comitatului. —

La centru n'avemu aplecatu neci unu insu neci baremu in calitate de vicenotariu; dreptu aceea de cumva noi basati pe diplom'a imp. din 20. Octombrie 1860, si pe indireptatirea egala a limbelor si nationalitatiloru vomu serie in limb'a romana, óre ce voru face cu scrisorile romanesce? Fara indoiéla séu le voru reiciá, séu in casulu celu mai favoritoriu le voru pune ad acta, cá se le iée la pertraptare „ad calendar graecas,“ asia dara si in asta privintia stamu totu cá si sub gubernulu absolutisticu cu aceea distingere numai, ca fostiloru diregatori, dupa multe frecari si dispute degenerate chiaru si in certe formale unii — folosinduse de dreptulu celu neviolabiiu alu naturei, de drepturile popóreloru santionate de tóta lumea civilisata, si recunoscute chiaru si de despotii cei mai cumpliti — 'si tramiteau schrisorile pe o hartia in originalu romanesce, pre alt'a traduse in forma de ocupatiune scolastica cu titula: Forditás románból magyara séu „Uebersetzung“ etc. — Inse óre póte vomu face unu ce asemene in timpurile aceste critice? si de vomu face, óre cari voru fi urmarile? óre unde si cumu vomu reesi cu forditasiurile traducerile? A-

tunci reesiama bine, ca dela unu timpu prendiundu rusinea pe diregatori dupa multe injuratiuni ne dau cate o resolutiune pe traducere, dara óre acumu ce ne-arú responde la astfelu de traducere? Intru adeveru suntemu curiosi a sci respunsulu, ci cá se vedemu efectulu si resultatulu vomu probá cu dat'a o-casiune, dara antaiu folosindune de dreptulu nostru vomu scrie romanesece, ca pentru aceea ca vomu trai cu dreptulu nostru naturalu neme nu va avea putere de a ne decretá sentinti'a de mórte de si ici coela ne amenintia cate unu ignorantu de drepturi, si par excelence aceea, cari cunoscú numai dreptulu pumnului, si cari nu vréu se scie alta limba si se védia alta natiune decatu ceea m Unii cá acestia nu cunoscú alta pasere mai formósa la pene, s mai placuta la cantecu decatu vrabi'a. —

Astufeliu e pe la noi viati'a constitutionala, romaniloru precumu in trecutu asia si in tempulu de façia nu le e iertatu se se planga si se se róge inaintea ómeniloru in limb'a cea dulce supta cu laptele mamei s'ate, ci numai lui Dumnedieu, ca de s'aru scapá cutare se se róge séu se se planga inaintea unoru szolgabirae in scrisória romanéseca, atunci mai ca si caus'a cea mai dirépta inca aru fi perduta, ca neprependuo pre lunga tóta bunavointi'a n'aru sci ce se lucre cu dins'a. —

Noi dara precumu vedeti — façia cu fratietatea prochiama de magiari, façia cu indireptatirea egala in constitutiune cuprensa, façia cu dreptulu naturei si celu alu popóreloru — neci astadi n'amu scapatu de jugulu celu greu impilatoriu de spirite alu limbeloru straine, ci inca totu suferimu laptati de aceea sperantia: „dabit Deus his quoque finem.“ — Fara indoieála e greu a suferi, inse e dulce a poté sperá ca óre candva tóte se voru scimbá, si voru luá alta façia mai buna, mai placuta si mai imbucuratória. — (Vedi si Gazeta Nr. 22 si 23.)

Haralampie Ciórecu.

Cetatea de piétra, 26. Martiu 1861.

In 23. a l. c. me amu fostu promisu, ca voiú se comunicu cu publicu cetitoriu romanu resultatulu conferentiei din 24. si a congregatiunei generale din 25. a l. c., deci vorb'a data prin acést'a o implenescu.

Iu 24. la 4 óre dupa prandiu séu tieniu un'a conferentia sub presidiu ordinariu si scopulu acelei fú, cá se combine lucrarile congregatiunei generale

din diua venitóre mai alesu in respectulu alegerei magistratului districtuale; éra in 25. a l. c. dupa verificarea protocolulu au enunçiatu Ill. D. capitantu, cá lucrarile adunarei trebuie sa se concentre intru alegerea diregatoriloru districtuali, si dupa ce s'au cettitu list'a membriloru ordinari ai comitetului, care sta din 345 persóne si adeca din 295 romani, 49 unguri si 1 evreu, s'au provocatu adunarea, cá se aléga diregatori de aceea, carii suntu cunoscuti din purtarile loru, ca tienu sincere la caus'a constitutionalismului, si de patrioti buni, totuodata s'au spusu adunarei, ca ea are voie diregatorii sei ai alege séu prin aclamatiune séu prin votu, deci comitetu districtuale au alesu cu aclamare pre urmatorii diregatori:

Sub-Capitani: Iosifu Pop, rom. Stefanu Filep, rom.

Notari primari: Sigismundu Pap dela Baia mare r. ung. Andreiu Medanu, rom.

Notari secundari: Paulu Dragosiu rom. si Ladislau Hossu, rom.

Procuratori: Alecsandru Sebe, ung. si Ioane Tamas, rom.

Iudici de cercu (Szolgabiró): Vasilie Buteanu dela Cosla, rom. Vasiliu Dragosiu dela Butésa, rom. Nicolau Pop, rom. Beniaminu Buteanu, rom. Vasiliu Bota, rom. Sarkoli Sigmond, unguru.

Jurati: Ioane Hossu, rom. cu titulu de judeculariu. Stefanu Lengyel, rom. Eremia Buteanu, rom. Ioane Pop, rom. Alesandru Jurea rom. si Stefanu Mihalca romanu.

Judecatori districtuali: Sigmund Sakács, ung. Vasitiu Buteanu dela Somkuta, rom. (pretore in Sicu mare). Peci László, ung. Pop George din Letca, rom. si Horvath Frantz, unguru pentru cauzele orfaniloru.

Preceptori: Daniel Tiboldi, ung. Vasiliu Radu, rom. Stefanu Pop, rom.

Comisari de securitate: Sebe Balint, ung. Ioane Cosmutia, rom.

Comisari de drumu: Ilie Ratiu si Ignatiu Pocol, ambi romani.

Personalu Sanitatei: Phisicu districtuale Dr. Ioane Culceriu, rom. Ignatz Sándor, ung. chirurgu.

Castelanu: George Nagy, ung.

Oficiuri onorari: Asesori de Tabla. Conte Teleky Eduard, Teleki Georg si Moga Dumitru.

Notari primari onor: Georgiu Baritiu si altii, asemenea si notari secundari de onóre mai multi.

Magistratul actual al districtului după susu aretat' a algere sta din 1 capitanu primariu si 35 oficiali după nationalitate suntu din acesti'a 26 romani si 10 unguri.

Poporatiunea intregului districtu alu Cetatei de pétra se socote la 60 mii, din acestia suntu camu la 3000 unguri iara 57 mii romani, deci romanis'au alesu cu referintia catra numeru poporatiunei 25 oficiali, iar' d'intre unguri fația cu 3000 unguri 10 oficiali, acésta proportiune o facu nu intru atata pentru publiculu romanu cetitoriu, dar' mai alesu spre a documentá si astadata fratiloru unguri, ca romanii la ori ce ocaziune sciu se respectedie egal'a indreptá, tire inca si preste mesura cuvenita fația cu densii si cumca pre ungurii aci alesi adunarea comitetulu districtuale cu acea fratiésca incredere iau alesu cu carea siau alesu pre oficiali din sinulu seu, prin acést'a densii au documentatu inaintea lumei intregi, ca romanulu nu voiesce pre nimene a suprematis'a, séu inapoia, si au marturisitu cu fapt'a loru, ca densii asceptá cu incredintiare asemene respectu din partea altoru nationalitati, acumu si totudeaun'a, pentru ca cu vorbe dulci si fapte rele in diua de astadi nimene nu se póte insielá.

Oficialii alesi fura jurati unii unguresce după a loru nationalitate si espres'a vointia, altii romanescce in audiulu publicului.

Dupá ce alegerea cam la 2 óre după prandiu s'au finitu primipilii adeca fruntasii fura chiamati la prandiu diplomaticu, unde s'au redicatu mai multe toaste pentru infratirea nationalitatiloru, si cu aceste toaste suntu multiamitu, daru nu potu a retacea acea impregiurare ca la tóte alte ocaziune solene si la tóte prandiurile diplomatice, precatu imi aducu amente, nimene nu au redicatu vre unu toastu pentru Imperatu constitutionale, cu tóte ca cu totii, pre lunga tóte apasarile multilaterale, multu au de a multiamii imperatiloru austriaci, pentru beneficiile, care leau datu si romaniloru asia dicundu chiaru in contr'a legiloru din ante de 1848.

Astadi este adunare de comitetu unde au sa se faca mai multe adrese si se se puna la cale mesuri cá cercurile alegátóre de deputati se se conscrie si alegerea in dilele acestea se se implenésca.

Romanii siau desemnatu de deputatu pe capitánulu secundariu Iosef Pop si pe Vasillie Buteanu dela Cosla, carii siau aretatu credeulu politicu intru aceea, ca la diet'a ungariiei se va sili din tóte poteri-

le a esoper'a recunóscerea nationalitatiloru pre bascatu se póte de lata.

Pre lunga tóte perspestivele aceste atatu demagilitóre unde ti se'aru paré ca totulu este impacatu dar' amu auditu eu si miau spusu si altii ca poporu agricolu privesce aceste anecsaari facute de nobisine nobis cá o adevverata calamitate publica iar' la lucrările noiloru sei dirigatori pre lunga tóta increderea se uita cu ochii de Argus. Amu intrebatu despre caus'a acestui fenomenu, si mi s'au respunsu, ca anfm'a nóstra combinandu mai multe impregiurari ne spune, ca daca ai nostrii, si fratii unguri ne voiescu atat'a bene, de ce nu ne intréba si pe noi ca órevoimu noi a ne uni cu tiér'a unгурésca au bá? si acést'a este caus'a superarei nóstre etc. Cine nu crede asculte cu urechia agera si se va desamagi.

Cu acésta ocaziune 'mi tienu de cea mai placuta datorie a adevveri in antea publicului, ca poporulu Cetatei de piétra, mai alesu celu romanu din respectulu linistiei, a padirei ordinei publice si a ascultarei de mai marii sei, carii intru adevveru voru fericirea lui, merita a de esemplu la tóte popórale. Se traiesca romanii Cetatei de piétra, ei intru adevveru storeu laud'a si a inimiciloru loru. — In comitetu districtuale au intratu cá membrii onorari mai multe capacitatisi barbati de statu din Transilvania: Toti episcopii romani si celu rom. cath., Georgiu Baritiu, Iacobu si Andreiu Muresianu, Ales. Bohetielu, Prota Negrutiu, Gosdu si altii.

Ioane Groze.

Catra on. femei romane!

Жрналъ де портъ ромънескъ с'а еспедадъ де мълтъ дн май мълте пърци. Прин ачала ме смпксейъ ждедъзлй критикъ азъ опорателоръ dame, карй аведй дрентъ де а ме ждека де bine, ссѣ де реѣ, амя не кмъ воис ѳи меритатъ, —

Суй прѣ bine, къ ачелъ жрналъ нѣпотеа се дндестълѣскъ гсстълъ челъ новилъ, идеизе ми дорингеле ѳие крѣѳи он. dame, — ба, ачѣста аѣкрезъто днкъ дела днчепъзлй жрналелоръ, възмндъ кътѣ е де греѣ а фа че чева дндестълтѳорѳ — нѣмай днтро икѳнъ — ми пентрѣ тѳте. — Дар' ка се ме верѳѳичезъ дпайнте ачѣстѳй ждедъ компетенте, тѣ сѳмдѣ дндаторатѣ а а рѣта мотивеле теле.

Вазрѳиле евенѳмѳнтелоръ политѳиче се днчѣркѣ а не скѳте дин сѳѳера ми терѳиторѳилъ пострѣ, — ми а не десмента дела наѳснал'атatea нѳстрѣ. Ноѳ днсе авемъ

datoringa ka се стъпнѣ пемішкаді, пептрѣ ка се пзтемѣ ексіста кз характернѣ пострѣ націоналѣ. — Ачестѣ характерѣ 'лѣ пѣстрѣмѣ дн лимѣ ші портѣ. Есперинца, въ есте ші Домніелорѣ вѣстре о тѣртѣrie vie, кз се-кѣтѣrie пѣ днчетарѣ, ка се пѣртаді вестимте магаре. — Dar' Dómnе! кѣтѣ стѣ de зрѣлѣ знеі ромѣне brave дн портѣ стрѣнѣ, дн знѣ портѣ, ка кз ачела анште се конпрѣвсче пептрѣ о націоне стрѣнѣ. — Ромѣнїї пѣ свѣтѣ інімічїї портѣлїї націоналѣ алѣ алтора, — dar' тревзіа се айѣ ші еї ачелѣ сѣдетѣ таре, ачела віртѣге кз кареа дн тотѣ модѣлѣ 'шї аперѣ націоналігатеа са, шї аратѣ Ізмії, кз шї-о шї преѣвеште. — Шї кз кѣтѣ маї таре е віртѣгеа, кѣндѣ ачеста о демѣстрѣ фемеїле romane! кѣндѣ азїмѣ de пе възеле лорѣ челе дѣлчї: „Еѣ свѣлѣ ромѣнѣ!“

Деорече еѣ пѣ потѣзіѣ авеа порочїреа, ка се фїѣ ажѣтатѣ дн компѣпереа жѣрналѣлїї пептрѣ фемеї ромѣне, кіарѣ de дѣнселе, — фѣзіѣ сілітѣ, пептрѣка се кореспондѣ черїнцелорѣ, — а фаче знѣ идеалѣ дѣпн пѣлчереа mea.

De астѣдатѣ, шї ла ашїа інченѣтѣ греѣ, пѣ амѣ врѣтѣ се факѣ алта пептрѣ Опорателе Dame, декѣтѣ се romanıceзѣ знѣ портѣ франчезѣ чївілісатѣ, кѣчї поїтре-взіе се фїмѣ шї ромѣнї чївілісатї; апої ла днченѣтѣ маї de сазѣтарїѣ амѣ дїнѣтѣ а смїнті пѣдїнѣ, декѣтѣ а пѣшї днпїнте кз знѣ портѣ ромѣнѣскѣ, шї нїмерїндѣлѣ реѣ, а смїнті мѣлѣтѣ; пе лнпгѣ ачеста тїмпѣлѣ скѣртѣ, шї скопѣлѣ de а се пѣтеа інтродѣче кзрендѣ, шї фѣтрѣ лѣ-крѣ mare, ме дндетннарѣ а іешї кз знѣ портѣ сім-пѣлѣ. —

Romanıgатеа, дн фїгѣра пептрѣ dame, се афлѣ дн пѣпктеле ачесте, —

Перїетѣрѣ, адекѣ фрісѣра е ка ла Корнелїа mama Грахїлорѣ. дѣпн о ікѣнѣ дїн академїа de пїктѣрѣ; ерѣ шїрѣріле de тѣрцеле пе вѣїле перїетѣрѣї, сѣнтѣ дѣпн кігїреа de азї. Парта de сіртѣ азрїтѣ, — шї дн чер-кѣріле маї днпалте о корѣнѣ сѣѣ dїademѣ, е знѣ че характерїстїкѣ ромѣнѣскѣ, ашїа дїн тїмшїївекї, прекѣмѣ de акѣмѣ дїн маї мѣлте днпрежѣрѣрї ромѣне; іерѣ велѣлѣ (шалїа дн Бѣнарѣ) е о інігаціоне ашїа дѣпн велѣлѣ Корнелїеї, прекѣмѣ дѣпн шалїа вѣнѣдіанѣ.

(Ва зрѣма.)

Кѣтрѣ конѣференціа націоналѣ дїн Сївіїа!

Коло сѣсѣ ла ресѣрїтѣ
Кѣтрѣ 'надїї de Карпаді
Марї лѣчѣфѣрї с'аѣ івїтѣ;
Марї кз флакѣрї лѣтїнаді.

Орїзонѣлѣ тотѣ стрѣлѣче
Ка кз мїї de сорї ешїдї,
Тѣтѣ цѣра е о лѣче
Стаді Ромѣнї шї вѣ зімїді!

Че се фїѣ? мї сѣ паре
Кѣмѣ Домнѣлѣ челѣ черескѣ
Ва се вїпѣ ла 'нтрѣваре
Кѣтрѣ цѣпѣлѣ отенѣскѣ.

Днсе вѣчїнѣлѣ ресѣнѣ
Маї воїосѣ ка челѣ д'апої;
Кѣпѣ маї de воїѣ вѣпн
Трїл' армонїѣсе, пої.

Алтаї дарѣ, пѣї жѣдедѣ,
Че с'азде кѣпѣ фортмосѣ
De жнї тїперї кѣлѣрѣді
Шї се 'налѣѣ ашїа потнпосѣ!

Архїерсеї ромѣнѣштї
Мѣнї de паче м'аѣ днпїнсѣ
Дїн темпле арделенѣштї
Дра, тѣрѣлѣ аѣ респїнсѣ,

Се 'пѣлнїрѣ 'н карїгате
Шї кз фокѣ с'аѣ врѣціошатѣ
Ка прїп сѣпта зеїгате
Челѣ попорѣ лорѣ крѣдїнатѣ.

Селѣ протѣгѣ се'лѣ кондѣкѣ
Спре кѣлѣтрѣ дїн стрѣвѣнї,
Ка марї фрѣпте се проѣкѣ
Днпре алте націонї.

Фокѣлѣ ъста с'аѣ апрїнсѣ
Дїн інімі de архїерсеї
Шї тотѣ жѣрѣлѣ лѣѣ днчїносѣ
Шї се 'налѣѣ сѣсѣ ла зеї!

(Ва зрѣма.)

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.